
După un an de război, posibile scenarii

Ștefan DĂNILĂ

04.02.2023

„According to briefing notes that Milley shared with the Washington Post, the first and most fundamental problem facing Biden was how to ‘underwrite and enforce the rules-based international order’ against a country with extraordinary nuclear capability ‘without going to World War 3’. Milley offered four possible answers: ‘No. 1: Don’t have a kinetic conflict between the US military or NATO with Russia. No. 2: Contain war inside the geographical boundaries of Ukraine. No. 3: Strengthen and maintain NATO unity. No. 4: Empower Ukraine and give them the means to fight.’”ⁱ

A trecut aproape un an de la anunțata, dar greu de crezut invazie a Ucrainei de către forțele armate ruse. Prezisă, avertizată, poate chiar așteptată de unii, „Operația de denazificare și demilitarizare a Ucrainei” a fost declanșată în dimineața zilei de 24 februarie 2022, o dată care îmi doresc să nu devină la fel de importantă în istoria omenirii, precum 1 Septembrie 1939.

Despre Ucraina și despre posibile scenarii se vorbește foarte mult, cel puțin în Europa fiind cel mai important subiect. Este îngrijorător că viața noastră a fost și este influențată de ceea ce se întâmplă nu foarte departe de România, cu atât mai mult cu cât nu avem o contribuție directă la declanșarea acestui conflict și am resimțit din primele zile consecințele unui război în apropiere.

Criză energetică, inflație, reînarmare, un concept NATO cu o creștere semnificativă a forțelor pregătite de război, avertizări de criză alimentară, fluxuri de armament, dezbateri aprinse în studiouri TV și pe rețele de socializare, generali președinți, prim-miniștri sau miniștri ai apărării, toate acestea au fost urmări ale unei agresiuni militare care și-a propus „să restabilească dreptul istoric al rușilor”.

Consecințele războiului ne afectează din ce în ce mai mult, în diverse forme, de la alimentarea mașinii, la facturile de curent și de gaze, de la litrul de ulei sau de zahăr, la ratele din bănci și renunțarea la vacanțe, la pierderea locului de muncă, a mașinii sau a casei, la acceptarea (la început a fost sprijinul!) a mii de refugiați pe care îi întâlnim pe stradă, în magazine, în trafic. Am primit solicitări de sprijin și am oferit sprijin.

Dezaprobară agresiunii unui stat mare contra unui stat mai mic este cvasigenerală, dar, la fel ca în orice efort prelungit, se simte oboseala. Din ce în ce mai mulți sunt cei care își doresc ca acest război să înceteze, indiferent cine trebuie să cedeze. Un conflict violent poate fi prevenit prin descurajare doar atunci când ambele părți conștientizează că au mai mult de pierdut prin declanșarea unui război, dar situația este diferită după declanșarea violențelor. Este cunoscut că odată începută confruntarea armată, revenirea la negocieri presupune ca cel puțin una dintre părți să simtă că are mai mult de pierdut dacă se continuă lupta sau războiul continuă până la înfrângerea efectivă.

Îndemnul către ucrainenii să cedeze, pare să ascundă ideea că Ucraina nu va putea să învingă Marea Rusie, că David nu îl va putea învinge pe Goliat. Din ce în ce mai mult, „dreptul celui mai tare” este invocat chiar de către teoreticieni de renume, precum renumitul profesor John Mearsheimer, sau de către fostul secretar de stat Henry Kissinger, care deja învinovătesc SUA și NATO de alimentarea unui

vis imposibil al Ucrainei, cel de a fi membru al NATO. Iar aceste curent are tot mai mulți adepți, pe fondul resimțirii consecințelor amintite. Dincolo de drepturi și principii, propriile nevoi sunt mai importante, sacrificiul bunăstării nu poate fi susținut cu vorbe, steaguri și filmări, chiar dacă acestea din urmă relevă cruzime și distrugere. Victimele devin vinovați, iar orice solicitare în plus atinge sensibilități în rândul a tot mai multor cetățeni, cu prioritate ai celor din statele vecine.

Avertizările transmise de către serviciile de informații, în special de către informațiile militare ale SUA pe parcursul anului 2021, au fost foarte precise și au generat analize serioase înainte de începerea războiului. Unele au fost făcute publice, altele nu. Știm acum despre recomandările militare făcute de către Președintele Comitetului întrunit al șefilor de state majore ale forțelor armate americane, generalul Mark Milley, așa cum au fost citate la începutul acestui text, în urma informațiilor primite în luna octombrie 2021.

De la începutul războiului au fost identificate „linii roșii”, adică acțiuni care puteau să ducă la escaladare, atât din partea rușilor, dar și din partea lumii democratice, a statelor care au fost alături de Ucraina, identificate de către conducerea rusă ca SUA, NATO și UE. SUA a impus sancțiuni Federației Ruse și unor cetățeni ruși, măsuri asumate și de către Uniunea Europeană, la scurt timp. A urmat susținerea cu echipamente, cu muniții, iar de curând chiar cu armament greu, tancuri moderne.

Analiza situației frontului, la zi, reprezintă un subiect în programul tuturor posturilor de știri, există tot mai mulți experți, mai mult sau mai puțin avizați, care cunosc în detaliu fiecare mișcare tactică. Spre deosebire de alte state, care au înțeles importanța comunicării strategice încă de la începutul războiului, responsabilul de domeniu din România, adică Ministerul Apărării Naționale se menține în umbră, după unele ieșiri cel puțin amuzante. Vanitatea de a apărea pe ecran și dorința de notorietate sunt mari, iar locul lăsat liber de către cei care au responsabilitatea comunicării pentru a preveni intoxicarea cu știri false sau dezinformarea trebuie ocupat de cineva!

Voi evita să intru în jocul „expertului de serviciu” care face analiza forțelor combatante, a resurselor disponibile sau presupuse, mă voi rezuma la a face o descriere simplă a unor posibile scenarii, fără pretenția de a le fi identificat pe toate, precum și posibilele consecințe pentru România, astfel încât să ne fie mai clar de ce parte ne poziționăm. De asemenea, voi evita citate sau juxtapuneri care să genereze analize de sintaxă, iar simpla lor ordine să ducă la etichetarea ca „pragmatic”, adică dornic să se încheie războiul cu orice preț, sau „idealist”, susținător al apărării valorilor democratice cu orice preț, sau proamerican, mult mai puțin probabil, „putinist”. Acest demers este merit să ajute la orientarea acțiunilor și atitudinilor individuale, dar și la nivelul statului către direcția cea mai potrivită pentru România, pentru interesele noastre.

Primul scenariu posibil și, consider eu, necesar a fi luat în calcul ar fi cel al cedării din partea Ucrainei. Probabilitatea acestui scenariu poate crește pe fondul distrugerii infrastructurii critice, al pierderilor de vieți (nu numai pe front, dar și în rândul populației civile, uneori destul de departe de front), al lipsei mijloacelor de luptă. În primă fază ar putea însemna cedarea unor poziții și predarea forțelor din linia întâi, gradual și progresiv până la capitulare, situație cu probabilitate destul de redusă în acest moment, ar putea fi rezultatul unei mișcări puternice de masă determinată de cedarea voinței de a lupta în rândul populației (și aceasta, încă puțin probabilă), dar și prin lichidarea conducerii politice ucrainene printr-o acțiune fulger a forțelor speciale ruse, urmată de o mișcare populară spontană anti-război.

Prima ipoteză ar fi posibilă pe fondul epuizării fizice a militarilor, lipsa muniției și declanșarea unei ofensive a forțelor ruse. Motivația puternică a militarilor care își apără țara, susținută de sprijinul

efectiv cu muniții, echipamente și armament din partea statelor care susțin Ucraina fac ca această ipoteză să fie doar una teoretică.

A doua ipoteză, a mișcării populare împotriva războiului ar avea un impact major asupra trupelor de pe front, ar putea răsturna situația și ar putea însemna căderea conducerii politice actuale și instituirea unei conduceri nu neapărat pro-ruse din primul moment, mai degrabă anti-război, dornică să încheie pacea.

Consecințele ar putea însemna un armistițiu pe termen nelimitat și negocieri accelerate de pace. Rusia nu va ceda teritoriile deja acaparate, dimpotrivă, va cere teritoriul celor patru regiuni așa cum erau desenate de așa-zii reprezentanți ai acestora din spectacolul de la Moscova din 30 septembrie 2022. Ucraina ar trebui să își retragă cererile de aderare la NATO și UE, precum și să își modifice Constituția în acest sens. Ucraina va trebui să anuleze legile educației și pe cea a minorităților. Ar putea fi posibil ca Rusia să ceară și amplasarea de baze rusești pe teritoriul Ucrainei, ca răspuns la prezența trupelor NATO în apropierea graniței Ucrainei. Opinia publică ucraineană ar putea să se ostilizeze față de NATO și UE, ca urmare a frustrărilor generate de neimplicarea directă a NATO și UE. Foarte probabil, în Republica Moldova se va schimba conducerea politică cu forțe pro-ruse.

Relația Rusia-NATO va fi cea din timpul Războiului Rece, cu menținerea sancțiunilor și a tensiunilor. Relația Rusia-UE va fi la fel de tensionată, UE va continua să caute soluții pentru a nu depinde de resursele energetice și minerale din Federația Rusă. China va fi principalul beneficiar al păcii, implicându-se în reconstrucție și asigurând piața pentru produsele rusești și ucrainene.

România ar reveni la statutul de stat de graniță al NATO și UE în condițiile relațiilor tensionate cu Rusia. Relațiile cu Ucraina ar putea deveni extrem de tensionate, ca urmare a abaterii atenției opiniei publice ucrainene de la inamicul de până atunci, Rusia, către vest, iar România este printre cele mai vulnerabile.

A treia ipoteză, cea a înlăturării prin forță a conducerii politice ucrainene și impunerea unui regim pro-rus ar avea cam aceleași consecințe, cu menținerea unei potențiale atitudini antirusești în rândul populației ucrainene. Impunerea condițiilor Moscovei ar fi foarte rapidă, dar probabilitatea declanșării unor revolte populare ucrainene și menținerea atitudinii pro-occidentale ar fi mare.

Al doilea scenariu posibil, fără a stabili o ordine funcție de nivelul de probabilitate, ar fi renunțarea la luptă a forțelor armate ruse, epuizate, fără motivație reală, influențată de ofensiva ucraineană, de voința ucrainenilor de a lupta pentru propria țară. Ar putea să se producă gradual, devenind contagioasă pe fondul existenței rețelei proprii de socializare a rușilor. Comandanții ruși ar pierde controlul trupelor, iar acestea s-ar preda, în condițiile asigurării unui tratament uman, peste condițiile prizonierilor de război, ba chiar cu asigurarea transportului în zona/țara dorită.

Consecințele ar putea fi modificarea rapidă a liniei frontului, recucerirea de teritorii vaste, mai puțin Crimeea și, probabil, zona Donbass. Federația Rusă ar declanșa mobilizarea generală și ar putea fi deschisă pentru negocieri și un armistițiu temporar. În Rusia ar putea să apară frământări sociale, care să conducă la instaurarea unui guvern mai radical, mai naționalist. Ar continua loviturile de pe teritoriul Federației Ruse și a Belarusului, conflictul va rămâne deschis. Rusia nu se va declara înfrântă.

Statele care susțin Ucraina ar avea timp pentru a consolida capacitatea de apărare a Ucrainei, precum și pentru a sprijini reconstrucția Ucrainei. Sancțiunile împotriva Rusiei se vor menține, cu aceleași implicații economice. China va beneficia de resursele Rusiei, dar ar putea avea o atitudine rezervată față de conflict.

Republica Moldova ar putea să își mențină parcursul european, să se consolideze cu sprijin din partea Uniunii, iar Grupul Operativ Tactic Rus ar putea fi pus sub presiune cu sprijinul forțelor ucrainene, care ar izola orice cale de comunicație cu Rusia a acestuia, ar putea fi evacuat sau desființat.

România ar putea contribui la consolidarea capacității de apărare, precum și la reconstrucția Ucrainei, ar putea furniza asistență pentru accelerarea procesului de aderarea a acesteia la Uniunea Europeană.

Un alt scenariu posibil este cel al „înghețării liniei frontului”, respectiv implicarea SUA și UE în negocieri de pace cu Federația Rusă, cu Ucraina în plan secund. Acest scenariu ar fi posibil în condițiile unei presiuni mari din partea propriilor cetățeni, pe fondul epuizării resurselor Ucrainei de a face față ofensivei ruse. Ar putea presupune obținerea unui acord de încetare a focului, pe un anumit aliniament. Acest aliniament ar putea fi o linie de demarcație între Uniunea Europeană și Rusia. Adică Rusia va menține teritoriile cucerite și există posibilitatea ca Rusia să nu mai recunoască Ucraina ca stat, ca subiect de drept internațional. Teritoriul rămas din Ucraina ar putea deveni parte a UE, recunoscut de către aproape toate statele ONU, mai puțin de către Rusia și, posibil, aliații săi, care ar putea discuta orice problemă legată de Ucraina doar prin reprezentanții UE.

Consecințele ar fi dezastruoase pentru Ucraina, dar ar putea însemna relații economice restabilite între Rusia și UE, chiar dacă ostilitatea specifică Războiului Rece ar fi prezentă. Pentru SUA ar putea însemna o retragere din Europa, pentru rezolvarea problemelor interne și din Asia-Pacific, dar această probabilitate este extrem de redusă în acest moment.

Pentru Republica Moldova și pentru România consecințele ar fi asemănătoare scenariului precedent.

Un alt scenariu ar fi cel al încetării sprijinului militar pentru Ucraina, posibil sub presiunea opiniei publice interne, fără implicare în procesul de pace sau neacceptați în negocierea păcii de către Federația Rusă. Din acest scenariu se poate intra ușor în ipotezele primului scenariu, ceea ce ar duce la victoria Rusiei, cu toate celelalte consecințe.

Scenariul cel mai grav, dar care nu poate fi neglijat, este cel al implicării directe a SUA în conflict, prin realizarea unei coaliții de voință care să sprijine efectiv Ucraina în luptă cu forțe. Există premisele minime ale unei astfel de coaliții prin grupul de state care participă la sprijinul cu armament al Ucrainei, Grupul de la Rammstein, precum și din obligația morală a statelor semnatare a Memorandumului de la Budapesta din 1994, prin care i s-a garantat Ucrainei integritatea teritorială în schimbul cedării armamentului nuclear de pe teritoriul său, Federației Ruse. Aceste state sunt SUA și Marea Britanie, iar acest scenariu este foarte probabil în condițiile utilizării mijloacelor nucleare împotriva Ucrainei, întrucât această situație este interzisă în mod clar în Memorandum.

Consecințele ar putea fi dezastruoase. Într-o primă etapă, forțele ruse ar putea fi relativ ușor înfrânt de către alianță printr-o operație întrunită și combinată, ar putea fi eliberată inclusiv Crimeea în câteva săptămâni și s-ar restabili granițele Ucrainei dinainte de martie 2014. Reacția Rusiei ar putea fi greu de controlat, întrucât ar fi invocată situația punerii în pericol a existenței statului și ar putea folosi arme nucleare împotriva statelor participante. Pericolul cel mai mare îl reprezintă lansarea celei de-a doua rachete sau bombe nucleare, adică răspunsul SUA sau insistența Rusiei. Distrugerea reciprocă ar fi extrem de greu de oprit.

China este posibil să se poziționeze deschis împotriva unei coaliții împotriva Rusiei, ceea ce ar putea însemna confirmarea declanșării celui de-al Treilea Război Mondial.

România este în bătaia rachetelor balistice cu rază mică și medie de acțiune, iar sistemul de rachete de la Deveselu nu ne protejează. Apărarea antirachetă este aproape inexistentă în momentul de față, ceea ce ar face ca orice obiectiv important din România să poată fi o țintă ușoară pentru Rusia.

Există și un scenariu în care părțile ar accepta un armistițiu și o pace de circumstanță, cu o linie de demarcație negociată, cu menținerea tensiunilor și a conflictului la un nivel redus, către înghețat, dar cu destinderea relațiilor economice între UE și Rusia, cu asigurarea transferului de energie, petrol și gaze din Rusia către Ucraina prin garanții sau contracte ale Uniunii Europene.

Pentru acest scenariu, ar trebui ca ambele părți să conștientizeze că orice oră de război înseamnă distrugerii mai mari și pierderi de vieți, iar pentru Ucraina ar presupune acceptarea pierderii de teritorii deosebit de importante.

În relațiile internaționale, în realitatea lumii pe care o vom trăi, un astfel de scenariu ar însemna o cursă accelerată a înarmărilor și foarte probabil redeschiderea multor conflicte la nivel mondial, pe principiul impunerii prin forță. Ar marca falimentul hegemoniei SUA, incapacitatea sa de a conduce lumea pe principiile stabilite în Carta ONU. ONU ar deveni o instituție caducă, iar UE ar putea cunoaște frământări distructive. Există multe analize, cu referire la situații deja existente, de la tratatele de pace post război mondial, la cele din Coreea, dar este greu de făcut predicții pentru sfârșitul unui război. Deocamdată, singura certitudine este că războiul produce morți, distrugerii și daune colaterale pentru întreaga lume.

Ucraina se va confrunta cu mari probleme în oricare dintre scenariile pe fondul problemelor demografice. Morții în război, dar și masiva migrațiune spre vest au dus la diminuarea populației cu aproape o treime, iar perspectiva revenirii în țară a unui număr semnificativ este ridicată doar pentru un scenariu în care cel puțin o parte a Ucrainei va rămâne sub controlul Uniunii Europene. În scenariile celelalte, refugiații ucraineni vor rămâne în statele europene unde se vor stabili, iar aceasta ar putea fi o problemă tot mai mare pentru Uniunea Europeană, confruntată și cu fluxul de migrațiune dinspre sud. Poate să se producă o ciocnire a fluxurilor migraționiste, precum și creșterea mișcărilor naționaliste radicale, de dreapta, anti-migrațiune. Intrarea României și Bulgariei în Schengen pare să fie un vis tot mai îndepărtat, indiferent de mesajele mult prea optimiste ale politicienilor români.

Așadar, cutia Pandorei a fost deschisă, speranța că înțelepciunea va găsi soluțiile pentru revenirea la o stare de pace scade cu fiecare zi de confruntare. Este posibil să putem să stăm în continuare în fotolii, cu popcornul în brațe și să pariem pe una dintre părți, în timp ce urmărim „experții în operații” pe care nu numai că nu le-au dus sau condus niciodată, dar nici nu le-au văzut real și nici nu au informații suficiente. Asta deoarece responsabilul în domeniu pentru informare publică și ducerea războiului informațional este încă inconștient, acesta fiind chiar Ministerul Apărării Naționale.

Pentru că blogul se numește „Recomandări”, din cauza ambiguităților autorităților în timpul pandemiei, recomand colegilor solicitanți de presă pentru a analiza situația să fie circumspecți și să nu se avânte în considerații privind o situație pe care nu o cunosc, să comunice doar în limitele informațiilor serioase, din surse credibile. Între timp, responsabilii cu comunicare din partea ministerului poate că vor lua exemplul altor state pentru o informare profesionistă pe subiectul „războiul din Ucraina”, chiar și pentru a ajuta ca războiul să nu se extindă, începând cu mintea unora.

Text publicat pe Blogul Recomandări al Gl.(r) Ștefan DĂNILĂ

<https://recomandari.blog/2023/02/04/dupa-un-an-de-razboi-posibile-scenarii/>

ⁱ Owen Matthews, <https://www.spectator.co.uk/article/one-year-on-how-will-the-ukraine-war-end/>